



Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí

Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003

Scéim Teanga 2016-2019

Clár na nÁbhar

1: Réamhrá agus Cúlra.....	3
1.1 Réamhrá	3
1.2 Ullmhú agus Ábhar na Scéime	3
1.3 Dáta thosach feidhme na Scéime	3
2: Léargas Ginearálta ar Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí	4
2.1 Misean agus Cuspóirí.....	4
2.2 Príomhfheidhmeanna	4
2.3 Príomhsheirbhísí	4
2.4 Na daoine a bhfreastalaímid orthu	4
3: Sonraí na seirbhísí atá ar fáil faoi láthair i mBéarla amháin nó sa dá theanga	5
4: An Soláthar Seirbhísí Gaeilge a fheabhsú	5
5: Inniúlacht Teanga a Fheabhsú.....	9
5.1 Earcaíocht.....	9
5.2 Oiliúint agus Forbairt	9
5.3 Poist Shainithe Ghaeilge.....	10
6: Monatóireacht agus Athbhreithniú.....	10
7: Poibliú na Scéime Comhaontaithe	10

1: Réamhrá agus Cúlra

1.1 Réamhrá

Foráiltear le hAcht na dTeangacha Oifigiúla 2003 go n-ullmhóidh comhlachtaí poiblí scéim teanga ina sonrúfar na seirbhísí a sholáthróidh siad:

- trí mheán na Gaeilge,
- trí mheán an Bhéarla, agus
- trí mheán na Gaeilge agus an Bhéarla

agus na bearta a ghlacfar chun a chinntiú go ndéanfar seirbhís ar bith nach bhfuil á soláthar ag an gcomhlacht faoi láthair trí mheán na Gaeilge a sholáthar sa teanga sin laistigh de chreat ama comhaontaithe.

De réir alt 14(3) den Acht, bíonn feidhm ag scéimeanna teanga ar feadh tréimhse 3 bliana nó go dtí go ndaingneoidh an tAire Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta scéim nua, cibé acu is déanaí.

1.2 Ullmhú agus Ábhar na Scéime

Agus an scéim seo á hullmhú, tugadh aird chuí ar na Treoirínte atá eisithe ag an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta. Ina theannta sin, tugadh faoi phróiseas cuimsitheach comhairliúcháin leis na páirtithe leasmhara cuí.

Tá **Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí** faoi threoir ag an bprionsabal gur cheart go mbeadh soláthar seirbhísí Gaeilge bunaithe ar an méid seo a leanas:

- an leibhéal bunúsach éilimh ar sheirbhísí sonracha i nGaeilge,
- an tábhacht a bhaineann le cur chuige onghníomhach i dtaobh soláthar seirbhísí dá leithéid, agus
- na hacmhainní, lena n-áirítear acmhainní daonna agus acmhainní airgeadais, agus cumas an chomhlachta atá i gceist i dtaobh inniúlacht chuí sa teanga a fhorbairt nó a aimsiú.

Cuireadh an scéim i dtoll a chéile d'fhonn a chinntiú go gcomhlíonfar go hiomlán ar bhonn céimnithe, faoin scéim seo agus faoi scéimeanna amach anseo, gach oibleagáid ábhartha atá ar **Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí** faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla.

1.3 Dáta thosach feidhme na Scéime

Dhaingnigh an tAire Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta an Scéim seo ar an **15/08/2016**. Beidh feidhm aici le héifeacht ón dáta sin agus beidh sí i bhfeidhm ar feadh tréimhse 3 bliana nó go dtí go ndaingneofar scéim nua, cibé acu is déanaí.

2: Léargas Ginearálta ar Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí

2.1 Misean agus Cuspóirí

Tá sé ina chuspóir ag Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí oideachas agus oiliúint a chur ar fáil atá cuimsitheach, uileghabhálach, inrochtana agus ar ardchaighdeán. Rathaíonn Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí seirbhís ardchaighdeán trí na bearta seo a leanas:

- dian-iarracht a dhéanamh na caighdeáin is airde a bhaint amach, ar an leibhéal náisiúnta agus an leibhéal idirnáisiúnta, i dtaobh oideachais agus oiliúna ina cheantar féin;
- na baill foirne is fearr is féidir a earcú;
- sármhaitheas agus athnuachan na heagraíochta a chinntiú trí oiliúint agus athoiliúint a chur ar bhail foirne, agus combhionannas deiseanna a bheith ag gach duine;
- idirphlé agus comhpháirtíochtaí leanúnacha le lucht gnó, lucht tionscail agus lucht tráchtála sa tír seo agus le gníomhaireachtaí beartais agus gairmoideachais AE thar lear;
- comhpháirtíochtaí leanúnacha le tuismitheoirí, le mic léinn, leis an Roinn Oideachais agus Scileanna agus le SOLAS.

Táimid tiomanta do bheartas i dtaobh an míbhuntáiste a mhaolú i Laois agus in Uíbh Fhailí agus soláthroidimid bearta oideachais agus oiliúna atá dírithe ar fháil réidh le míbhuntáiste, nó tacóimid le bearta ag an bhfuil an cuspóir sin. Inár gcáil mar cheann de na príomheagraíochtaí reachtúla sa dá chontae, nascfaimid le soláthraithe seirbhísí/gníomhaireachtaí forbartha cuí eile – sa cheantar seo, ar bhonn náisiúnta agus ar bhonn idirnáisiúnta – agus tabharfaimid cúnaimh agus tacaíocht dóibh. Déanfaimid an fheidhmíocht a mheas go rialta, agus déanfaimid athbhreithniú ar ár gcuspóirí, ár struchtúir, ár geláir agus ár dtosaíochtaí d'fhonn a bheith ag teacht leis an dea-chleachtas agus d'fhonn patrúin athraitheacha sa bheartas náisiúnta a chomhlíonadh agus freastal ar an riachtanas nó an éileamh atá sa cheantar.

2.2 Príomhfeidhmeanna

Is comhlacht reachtúil é Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí a bhfuil freagracht chuimsitheach air as seirbhísí oideachais agus oiliúna a sholáthar i meánscoileanna, ionaid bhreisoideachais agus ionaid oiliúna ar fud Chontae Laoise agus Chontae Uíbh Fhailí.

2.3 Príomhsheirbhísí

Bunaíonn Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí scoileanna agus ionaid oideachais aitheanta agus déanann sé iad a chothabháil, agus déanann sé an soláthar oideachais agus oiliúna a thagann faoina réimse seirbhísí a phleanáil, a sholáthar, a chomhordú agus a athbhreithniú. Ina theannta sin, ní mór do Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí (faoi threoir ón Aire Oideachais agus Scileanna) seirbhísí tacaíochta a chur ar fáil do sholáthraithe eile oideachais agus oiliúna. Féadfar na tacaíochtaí sin a sholáthar i gcomhthéacs tionscadail chaipitil agus talamh, acmhainní daonna, seirbhísí airgeadais, seirbhísí dlí, TFC agus rialachas corparáideach.

2.4 Na daoine a bhfreastalaímid orthu

- na pobail go léir i gContae Laoise agus i gContae Uíbh Fhailí;

- na daltaí agus na tuismitheoirí/caomhnóirí arb iad pobail foghlama ár scoileanna dara leibhéal agus ár n-ionad oideachais aitheanta go léir;
- gach duine eile a bhaineann leas as na seirbhísí atá á sholáthar ag Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí, lena n-áirítear seirbhísí breisoideachais agus oiliúna, seirbhísí oideachais pobail agus seirbhísí a bhaineann le hobair don aos óg;
- ranna stáit/gníomhaireachtaí leathstáit, gníomhaireachtaí deonacha, grúpaí pobail agus daoine aonair;
- baill foirne Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí.

3: Sonraí na seirbhísí atá ar fáil faoi láthair i mBéarla amháin nó sa dá theanga

Cuirtear gach seirbhís ar fáil i mBéarla faoi láthair, cé is moite de mhúineadh na Gaeilge inár scoileanna agus inár n-ionaid, seirbhís a chuirtear ar fáil sa dá theanga.

4: An Soláthar Seirbhísí Gaeilge a fheabhsú

Is **ceanglais éigeantacha** faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 iad na forálacha atá i gcló liath sa tábla thíos.

Modh cumarsáide leis an bpobal		Gealltanais	
Fógairtí Taifeadta Béil		<p>Is i nGaeilge nó sa dá theanga a bheidh na fógairtí taifeadta béil seo:</p> <p>(a) Fógairtí taifeadta béil ar an teileafón nuair atá oifigí an chomhlachta poiblí dúnta;</p> <p>(b) Fógairtí taifeadta béil a chraoltar ar chóras fógartha poiblí;</p> <p>(c) Fógairtí taifeadta béil a chruthaítear agus a chraoltar trí chóras ríomhtheachtaireachta nó trí chóras ríomhfhreagartha teileafóin.</p> <p>Baineann an fhoráil sin le fógairtí 'taifeadta' seachas le 'fógairtí beo'.</p> <p>Sa chás ina bhfuil Ordú Logainmneacha i bhfeidhm, ceanglaítear ar chomhlacht poiblí an leagan Gaeilge den Logainm atá sonraithe san Ordú</p>	Éigeantach

		sin a úsáid i bhfógairtí taifeadta béil a dhéanann sé nó a dhéantar ar a shon.	
Cumarsáid i Scríbhinn	Litreacha agus Ríomhphost	Tabharfar freagra ar gach mír chumarsáide i scríbhinn sa teanga oifigiúil chéanna a úsáideadh inti.	Éigeantach
	Stáiseanóireacht	Cuirfear na nithe seo a leanas ar fáil i nGaeilge nó ar bhonn dátheangach: ceanteidil ar stáiseanóireacht, lena n-áirítear páipéar litreach, duillíní deamhéine, bileoga cumhdaigh facs, clúdaigh comhad agus fillteáin eile, lipéid agus clúdaigh litreach.	Éigeantach
Comharthaí	Comharthaí	I gcás gach comhartha a chuireann Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí in airde, nó a chuirtear in airde thar a cheann, ní mór gur i nGaeilge nó sa dá theanga a bheadh sé, de réir na rialachán (I.R. Uimh. 391/2008).	Éigeantach
Foilseacháin	Foilseacháin	Foilseofar cáipéisí ina leagtar amach tograí beartais phoiblí, cuntais nó ráitis airgeadais iniúchta, tuarascálacha bliantúla agus ráitis straitéise go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla.	Éigeantach
	Ciorcláin/ Cora Poist	I gcás ina ndéanfaidh comhlacht poiblí cumarsáid i scríbhinn nó ar an bpost leictreonach leis an bpobal i gcoitinne nó le haicme den phobal i gcoitinne chun faisnéis a thabhairt don phobal nó don aicme, cinnteoidh an comhlacht gur i nGaeilge, nó i mBéarla agus i nGaeilge, a bheidh an chumarsáid.	Éigeantach
An Ghaeltacht	Logainmneacha Gaeltachta	Bainfidh an comhlacht poiblí úsáid as logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta de réir na reachtaíochta cúí	Éigeantach

Seo thíos na gníomhartha a bhfuil brath ag Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí iad a chur chun feidhme le linn shaolré na scéime.

Modh cumarsáide leis an bpobal		Gealltanais	Amlíne
Cumarsáid ó Bhéal	An Deasc Fáiltithe	Beannófar do chustaiméirí i nGaeilge i dtosach agus ansin i mBéarla ag gach scoil, ionad agus oifig riaracháin.	Le linn na chéad bhliana den scéim
	Duine le Duine/Seirbhís ag an gCuntar	Cuirfear liosta de na baill foirne atá in ann seirbhís a sholáthar i nGaeilge ar fáil i ngach scoil, ionad agus oifig riaracháin.	Le linn na chéad bhliana den scéim
	Lasc-chlár	Tabharfaidh foireann an lasc-chláir ag gach scoil, ionad agus oifig riaracháin ainm an chomhlachta phoiblí i nGaeilge agus i mBéarla.	Ar bhonn leanúnach
	Cumarsáid ar an Teileafón	Cuirfear socruithe cuí i bhfeidhm chun éascú do chumarsáid thráthúil ar an teileafón i gcás custaiméirí ar mian leo a gcuid gnó a dhéanamh trí Ghaeilge.	Faoi dheireadh na scéime
	Preaseisiúintí	Eiseofar preaseisiúint ar bith i nGaeilge agus i mBéarla araon. Is go comhuaineach a eiseofar iad.	Ar bhonn leanúnach
	Aithisc	Is i nGaeilge a bheidh na beannachtaí agus an focal scoir sna haithisc.	Ar bhonn leanúnach
	Urlabhraí Meán	Gníomhóidh ball foirne i gcáil urlabhraí meán, tar éis oiliúint chuí a bheith curtha air nó uirthi	Faoi dheireadh na scéime
Cumarsáid i Scríbhinn	Foirmeacha Iarratais	Cuirfear leagan Gaeilge ar fáil den Fhoirm Iarratais do Mhúinteoirí agus den Fhoirm Iarratais i leith Oideachas Pobail. Is iadsan a bhíonn i gceist le formhór mór na bhfoirmeacha iarratais a fhaigheann Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí.	Faoi dheireadh na chéad bhliana den scéim

Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide	Ríomhphost	<p>Foilseoimid seoladh ríomhphoist ar leith ar láithreán gréasáin Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí i gcomhair ceisteanna i nGaeilge.</p> <p>Is sa dá theanga a bheidh teachtaireachtaí caighdeánacha ríomhphoist, amhail séanta.</p>	<p>Faoi dheireadh na chéad bhliana den scéim</p>
	Láithreáin Ghréasáin	<p>Beidh teachtaireacht dháttheangach ón bPríomhfheidhmeannach ar an láithreán gréasáin.</p> <p>Beidh ráiteas dáttheangach ón bPríomhfheidhmeannach ar an láithreán gréasáin ina ndearbhófar go bhfuil an Bord meáite ar na gealltanais a tugadh ina Scéim Teanga a chomhlíonadh.</p> <p>Beidh nasc ó na leathanaigh sa leagan Béarla den láithreán gréasáin chuig an leathanach cuí sa leagan Gaeilge.</p>	<p>Faoi dheireadh na chéad bhliana den scéim</p>
	Córais Ríomhaireachta	<p>I gcás córas ríomhaireachta nua ar bith a shuiteálfar, beidh lánchumas aige i dtaobh an Ghaeilge a láimhseáil.</p>	<p>Ón tús, de réir mar a shuiteálfar córais nua</p>

5: Inniúlacht Teanga a Fheabhsú

5.1 Earcaíocht

Is é an príomhchur chuige lena ndéanfar barrfheabhsú ar an fháil atá ar sheirbhísí trí Ghaeilge ná trí bhaill foirne a earcú ag a bhfuil an leibhéal cuí inniúlachta sa Ghaeilge i ngach réimse oibre dá mbíonn Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí ag gabháil. Inár mbeartas earcaíochta, atá faoi réir chreat na nósanna imeachta comhaontaithe náisiúnta, tabharfar aird ar an ngá atá ann feabhas a chur ar inniúlacht sa Ghaeilge ar bhonn incriminteach.

Tabharfar pacáiste ionduchtúcháin do gach ball foirne nua ina bhfuil cóip den scéim chomhaontaithe dár gcuid d'fhonn a chinntiú go mbeidh siad ar an eolas faoi na gealltanais atá tugtha againn faoin reachtaíocht.

5.2 Oiliúint agus Forbairt

Tá Bord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí tiomanta do dheiseanna a thabhairt do bhaill foirne i dtaobh freastal ar chúrsaí oiliúna Gaeilge atá creidiúnaithe go cuí, faoi réir acmhainní a bheith ar fáil. Cuirfear gach ball foirne ar an eolas faoi áiseanna/deiseanna chun a n-inniúlacht sa Ghaeilge a fheabhsú.

		Gealltanais	Amlíne
Feabhas a chur ar Inniúlacht sa Ghaeilge	Earcaíocht	Tabharfar pacáiste ionduchtúcháin do bhaill foirne nua ina bhfuil cóip den scéim chomhaontaithe dár gcuid.	Faoi dheireadh na chéad bhliana den scéim
	Oiliúint agus Forbairt	Tabharfar an deis do bhaill foirne cur lena n-inniúlacht sa Ghaeilge trí chistiú a chur ar fáil do chúrsaí Gaeilge aitheanta ar leibhéal teastais, dioplóma agus céime, d'fhonn forbairt bhreise a dhéanamh ar chaighdeán, raon agus flúirse na seirbhísí Gaeilge a chuirimid ar fáil don phobal. Áireofar leis na cúrsaí sin cúrsaí i scríobh agus labhairt na Gaeilge, agus cúrsaí eile nach iad a mbeadh tionchar dearfach acu ar chumas na foirne bainistíochta ginearálta agus na foirne riaracháin maidir le hardleibhéal seirbhíse a chur ar fáil i nGaeilge.	Ar bhonn leanúnach

5.3 Poist Shainithe Ghaeilge

Chomh maith le poist teagaisc a bhfuil inniúlacht Ghaeilge de dhíth ina leith, tá na poist seo thíos sainithe mar chinn a bhfuil riachtanas inniúlachta Ghaeilge ag gabháil leo. Tá sé i gceist go mbainfeadh na daoine atá ag fónamh sna poist seo amach caighdeán chreidiúnaithe shonraithe sa Ghaeilge, ag teacht le freagrachtaí an phoist. Agus na poist sin á gceapadh, tugadh aird ar leith ar phoist ar Gaeilgeoirí iad na custaiméirí ina leith den chuid is mó.

Teideal an Phoist	Láthair	Pobal lucht labhartha na Gaeilge a bhfreastalaítear air	Léiriú ar an gcaighdeán Gaeilge atá de dhíth
Príomhoidí, Leas-Phríomhoidí agus poist teagaisc	Scoileanna Gaeilge	Gaelscoileanna agus Gaelcholáistí atá faoi shainchúram Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí	Ardleibhéal
Rúnaithe agus poist riaracháin eile	Scoileanna Gaeilge	Gaelscoileanna agus Gaelcholáistí atá faoi shainchúram Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí	Ardleibhéal

6: Monatóireacht agus Athbhreithniú

Déanfaidh Príomhfheidhmeannach Bhord Oideachais agus Oiliúna Laoise agus Uíbh Fhailí agus an Fhoireann Bhainistíochta monatóireacht agus athbhreithniú rialta ar chur chun feidhme na scéime. Is é Joe Cunningham, an Príomhfheidhmeannach, an duine teagmhála i leith na scéime.

Beidh córas foirmiúil i bhfeidhm i dtaobh monatóireacht a dhéanamh ar iarrataí ar sheirbhísí trí Ghaeilge agus tabharfar cuntas orthu sa Tuarascáil Bhliantúil dár gcuid.

7: Poibliú na Scéime Comhaontaithe

Foilseofar an scéim seo laistigh den Bhord agus lasmuigh de. Cuirfear leagan dátheangach den scéim ar fáil ar ár láithreán gréasáin agus dáilfear é ar gach ball foirne agus ar ghníomhaireachtaí cuí. Féadfar modhanna eile a úsáid chun an scéim a phoibliú freisin.

Ina theannta sin, tapóimid gach deis agus muid i mbun teagmhála le custaiméirí ó lá go lá i dtaobh na seirbhísí a chuirimid ar fáil trí Ghaeilge a chur chun cinn agus aird a dhíriú orthu mar seo a leanas:

- custaiméirí a chur ar an eolas ar bhonn díreach, onghníomhach faoin rogha atá acu gnó a dhéanamh linn trí Ghaeilge, mar shampla, trí fhógraí a chur ar taispeáint sna limistéir fáiltithe ina léirítear cé na seirbhísí Gaeilge atá ar fáil;
- liosta de na seirbhísí sin a thaispeáint go feiceálach ar ár láithreán gréasáin;
- é a chur in iúl ar threoirínthe, bileoga agus foirmeacha iarratais roghnaithe go bhfuil leagan Gaeilge de na cáipéisí sin ar fáil, mura cáipéisí dátheangacha iad féin;

- an tsuntasacht chéanna a thabhairt d'ábhair i nGaeilge agus i mBéarla.

Seolfar cóip den scéim chomhaontaithe chuig Oifig an Choimisinéara Teanga.
Is é an leagan Béarla an leagan oifigiúil den scéim seo.